

VRTEC V NARAVI
Koncept dodatne dejavnosti vrtca - bivanje v naravi

osnutek koncepta

26. avgust 2014

Koncept Vrtec v naravi je bil sprejet na ... seji Strokovnega sveta Republike Slovenije za splošno izobraževanje, dne ...

Besedilo so pripravile:

Urška Stritar

mag. Janja Cotič Pajntar

Karmen Usar

Jezikovni pregled:

Kazalo vsebine

IZHODIŠČA KONCEPTA VRTCA V NARAVI:.....	4
OPREDELITEV VRTCA V NARAVI.....	4
NAČELA VRTCA V NARAVI.....	5
CILJI VRTCA V NARAVI.....	6
ORGANIZACIJA VRTCA V NARAVI.....	7
SODELOVANJE S STARŠI	9
DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA IZVEDBO VRTCA V NARAVI.....	10
Rutinske dejavnosti.....	10
Načrtovane /vodene dejavnosti.....	11
Spontana igra	12

IZHODIŠČA KONCEPTA VRTCA V NARAVI

- Zakon o vrtcih (uradno prečiščeno besedilo) (Ur.l. RS, št. 100/2005)
- Pravilnik o normativih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje (Ur.l. RS, št. 27/2014)
- Kurikulum za vrtce, 1999
- Okrožnica MŠŠ, z dne 28. 6. 2007: *Opredelitev dejavnosti, ki jih izvajajo vrtci v okviru kurikula in izven kurikula oziroma se samo izvajajo v prostoru vrtca*¹

OPREDELITEV VRTCA V NARAVI

Koncept *Vrtec v naravi* z zapisanimi načeli, cilji, didaktičnimi priporočili ter opredelitvijo organizacije in sodelovanja s starši podrobneje opredeljuje bivanje otrok v naravi. Opredeljuje torej večdnevno izvajanje dejavnosti vrtca izven kraja bivanja otrok - t.j. bivanje otrok v naravi (zimovanje, letovanje, planinski tabori...). Bivanje v naravi pomeni združevanje izvedbenega kurikula vrtca in storitvene dejavnosti vrtca:

- v trajanju 9 ur dnevno sodi v okvir izvedbenega kurikula vrtca,
- preostali čas dneva pa sodi med storitveno dejavnost² vrtca.

Kritje stroškov programa

Pri oblikovanju cene programa je upoštevano:

- a.) bivanje otroka v vrtcu, ki je del izvedbenega kurikula v vrtcu

Z mesečnim plačilom za program vrtca so starši poravnali stroške za devet ur bivanja dnevno, torej za tisti del bivanja v naravi, ki sodi v izvedbeni kurikulum.

---

¹ V omenjeni okrožnici so bila vrtcem poslana dodatna pojasnila v zvezi z dodatnimi dejavnostmi v vrtcih zaradi različnih interpretacij tega področja v praksi.

Na seji Koordinacije za vrtce je bila dne 18. 6. 2007 sprejeta opredelitev dejavnosti, ki jih izvajajo vrtci v okviru kurikula in izven kurikula oziroma, ki jih vrtec omogoča zunanjim izvajalcem, da jih izvajajo v prostorih vrtca.

Naj navedemo obrazložitev iz okrožnice: »*Za doseganje kakovostnejših rezultatov in lažjo predstavitev raznovrstnosti izvedbenega kurikula staršem, lahko vrtci kurikulum popestrijo z:*

- **obogatitvenimi dejavnostmi**, ki se izvajajo v okviru izvedbenega kurikula ter
- **bivanjem v naravi**.

Na željo staršev pa lahko organizirajo oziroma omogočijo zunanjim izvajalcem, da organizirajo in izvajajo:

- **dodatne dejavnosti**, ki se ne glede na to, da so po vsebini, ciljih in načelih skladne s kurikulumom za vrtce, izvajajo izven izvedbenega kurikula vrtca.«

² Glej 2. točko Okrožnice MŠŠ, z dne 28. 6. 2007.

b.) bivanja otroka v Vrtcu v naravi, ki sodi v storitveno dejavnost vrtca

Stroške bivanja v naravi, ki sodi v storitveno dejavnost vrtca, je potrebno prikazati posebej (prehrana izven 9 ur programa vrtca, razlika v plačilu strokovnih delavcev – spremljevalcev, namestitev, prevoz do kraja bivanja v naravi in nazaj...).

Sredstva za kritje teh stroškov lahko pridobi vodstvo vrtca z dodatnim plačilom staršev ali od občine, lahko tudi od različnih donatorjev. Otrokom, katerih starši ne zmorejo dodatnega plačila, je potrebno zagotoviti brezplačno udeležbo. O tem, kateri otroci potrebujejo finančno pomoč oziroma zagotovitev brezplačne udeležbe, odloča Svet vrtca na podlagi predloga vodstva vrtca.

NAČELA VRTCA V NARAVI

Vrtec v naravi je posebna organizacijska oblika programa, ki se izvaja zunaj prostorov vrtca, po možnosti v naravnem okolju izven urbanih središč.

Pri organizaciji vrtca v naravi je potrebno upoštevati vsa načela Kurikula za vrtce v celoti.

Organizacija in izvedba vrtca v naravi mora temeljiti na načelu enakih možnosti, ki poudarja omogočanje enakovrednih pogojev za optimalni razvoj vsakega otroka, upoštevanje značilnosti starostnega obdobja ter upoštevanje individualnih razlik v razvoju in učenju.

Posebej pozorni pa moramo biti na izpostavljene vidike spodaj izpisanih načel:

- *Načelo odprtosti kurikula, avtonomnosti ter strokovne odgovornosti vrtca in strokovnih delavcev v vrtcu*

Izvedba vrtca v naravi naj omogoča dopolnitev z dejavnostmi, vsebinami in metodami po presoji vrtca in ponudnika, ki pa morajo biti usklajene s Kurikulom za vrtce.

- *Načelo razvojno-procesnega pristopa*

Cilj učenja v predšolski dobi je sam proces učenja, zato je potrebno spodbujati otrokove strategije dojetanja, izražanja, razmišljanja itn., ki so zanj značilne v posameznem razvojnem obdobju.

- *Načelo aktivnega učenja in zagotavljanja možnosti verbalizacije in drugih načinov izražanja*
Vrtec v naravi predstavlja posebno fizično in družbeno okolje, ki otroku omogoča nove konkretne izkušnje in lahko v polnosti spodbuja otrokovo aktivno učenje pri raziskovanju okolja in reševanju problemov.
- *Načelo uravnoteženosti*
Ponudba dejavnosti v okviru vrtca v naravi mora biti uravnotežena z otrokovimi razvojnimi značilnostmi in potrebami, da ne bi prihajalo bodisi do prenasičenosti programa ali celo do neizvajanja programa (otroci so prepuščeni sami sebi).
- *Načelo timskega načrtovanja in izvajanja predšolske vzgoje*
Pri načrtovanju in izvajanju programa Vrtec v naravi je nujno usklajeno sodelovanje strokovnih delavcev vrtca z zunanjimi sodelavci (npr. kadri za izvedbo dejavnosti Centra šolskih in občolskih dejavnost ...).
- *Načelo sodelovanja s starši*
Starši morajo imeti možnost informiranja o dogajanju v vrtcu v naravi in možnost sodelovanja. Prav tako imajo pravico do sprotne izmenjave informacij o svojem otroku. Dogovor o načinu sodelovanja s starši mora biti usklajen pred izvedbo vrtca v naravi.

CILJI VRTCA V NARAVI

Cilji vrtca naravi sledijo vsem splošnim ciljem predšolske vzgoje, določenih z *Zakonom o vrtcih*.

Ker program Vrtec v naravi predstavlja posebno organizacijsko obliko vzgojno-izobraževalnega dela, se v večji meri uresničujejo naslednji cilji:

- negovanje radovednosti, raziskovalnega duha, domišljije in intuicije ter razvijanje neodvisnega mišljenja,
- posredovanje znanj z različnih področij znanosti in iz vsakodnevnega življenja,
- spodbujanje telesnega in gibalnega razvoja,
- razvijanje samostojnosti pri higienskih navadah in pri skrbi za zdravje.

Program vrtca v naravi uresničuje cilje vseh področij dejavnosti *Kurikula za vrtce*: gibanje, jezik, umetnost, družba, narava, matematika.

Program Vrtec v naravi bo najpogosteje izhajal iz globalnih ciljev področij dejavnosti narava, družba in gibanje, prav tako pa bo smiselno vključeval tudi globalne cilje ostalih področij dejavnosti (jezik, umetnost in matematika).

Ker se vrtec v naravi običajno izvaja v naravnem okolju, posebej izpostavljamonekatere globalne cilje:

- doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih,
- razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave,
- spoznavanje svojega telesa, življenjskega cikla ter zdravega in varnega načina življenja,
- spoznavanje snovi, prostora, časa, zvoka in svetlobe,
- spoznavanje tehničnih predmetov in razvijanje spretnosti na področju tehnike in tehnologije,
- spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju narave,
- razvijanje gibalnih sposobnosti,
- pridobivanje zaupanja v svoje telo in gibalne sposobnosti,
- postopno spoznavanje in usvajanje osnovnih prvin različnih športnih zvrsti,
- spoznavanje samega sebe in drugih ljudi,
- spoznavanje ožjega in širšega družbenega in kulturnega okolja,
- oblikovanje osnove za dojetanje zgodovinskih sprememb; spoznavanje, da se ljudje in okolje, družba in kultura v času spreminjajo,
- možnost seznanjanja z raznimi kulturami in tradicijami,
- zavedanje obstoja lastnega in drugih jezikov ter lastne in drugih kultur,
- poslušanje, razumevanje in doživljanje jezika,
- spodbujanje jezikovne zmožnosti (artikulacija, besednjak, komunikacija ...).

ORGANIZACIJA VRTCA V NARAVI

Program Vrtec v naravi predstavlja obliko oz. način izvedbenega kurikula oddelka v drugem okolju, v sodelovanju z usposobljenimi zunanjimi sodelavci. Program je primeren za otroke

drugega starostnega obdobja in lahko poteka v različnih krajih in okoljih, v različnih letnih časih in v različnem časovnem obsegu, najpogosteje pa v obsegu 3 - 5 dni.

Pri organizaciji programa se upošteva *Pravilnik o normativih za opravljanje dejavnosti predšolske vzgoje* (Ur.l. RS, št. 27/2014) v 36. členu določa velikost skupine otrok pri dejavnostih izven vrtca, ki so vezane na prenočitev otrok, t.j. največ osem otrok v skupini, in obvezno prisotnost vzgojitelja iz vrtca, iz katerega so otroci.

Posebej je potrebno poudariti, da mora imeti vsak otrok v skupini, ki se je odločila za ta program, možnost vključitve vanj. Z organizacijo Vrtca v naravi ne smemo prenašati v vrtec tistih razlik, ki bi imele za posledico, da se otroci ne bi počutili enakopravno³. V primeru, da se otrok iz katerih koli razlogov ne more udeležiti Vrtca v naravi, mu morajo v vrtcu zagotoviti vsebinsko ustrezne in zanimive dejavnosti (enakovredne kakovostne dejavnosti⁴), pa tudi poskrbeti za njegovo dobro počutje v začasni oziroma nadomestni skupini

Organizacijske priprave na izvedbo Vrtca v naravi se začnejo že na začetku šolskega leta in so opredeljene v letnem delavnem načrtu vrtca in posameznega oddelka, ki bo izvajal ta program. Ker se Vrtec v naravi izvaja tudi kot storitvena dejavnost, je potrebno možnost za njegovo organizacijo in izvedbo vključiti v akt o ustanovitvi zavoda.

Pri pripravi programa je pogosto sodelovanje med strokovnimi delavci vrtca z usposobljenimi zunanji sodelavci institucij, v okviru katerih poteka Vrtec v naravi. Skupaj pripravijo okvirni načrt, ki ga pri izvajanju prožno prilagajajo počutju otrok, situacijam, vremenu, razmeram na terenu, ipd.

Strokovni delavci o možnosti organizacije vrtca v naravi obvestijo starše že na prvem roditeljskem sestanku in jim predstavijo okvirni program (kam, kdaj, koliko časa, cena, spremljevalci ...).

Vsi, organizatorji in izvajalci programa se trudijo, da je bivanje v naravi za vsakega otroka prijetna in pozitivna izkušnja.

---

³ Kurikulum za vrtce, str. 55.

⁴ Okrožnica MŠŠ, z dne 28. 6. 2007, str. 3.

SODELOVANJE S STARŠI

Starše je potrebno na bivanje otrok v naravi pravočasno pripraviti, še posebej pa se je potrebno z njimi pogovoriti, kadar gre za otrokovo prvo ločitev otrok od doma. Pri tem starost otroka ne sme biti edini kriterij, zelo pomembna je namreč otrokova socialna in emocionalna zrelost, ob upoštevanju njegovih razvojnih potreb.

Otrokom in staršem otrok, ki se za ta program ne odločijo, morajo v vrtcu omogočiti enakovredne in kvalitetne dejavnosti ter poskrbeti, da se otrok ne bi počutil manjvredno.

Starše otrok, ki se bodo udeležili Vrtca v naravi, strokovni delavci obvestijo že na roditeljskem sestanku ob začetku šolskega leta. Predstavijo jim okvirni program in predvidene stroške. Prav tako lahko starše povabijo tudi k morebitnemu sodelovanju pri izvedbi različnih dejavnosti vrtca v naravi (npr. če imajo le-ti posebna znanja in izkušnje, s katerimi bi lahko obogatili program).

Vsaj dva meseca pred izvedbo Vrtca v naravi, vodstveni in strokovni delavci vrtca ter predstavnik izbrane zunanje institucije (npr. Centra šolskih in obšolskih dejavnosti) predstavijo staršem natančen program in uredijo formalne obveznosti. Starše informirajo tudi o načinih obveščanja v času izvajanja Vrtca v naravi in ter o možnostih stikov z otroki.

Vsaj dva tedna pred izvedbo Vrtca v naravi starši prejmejo pisni seznam oblačil, obutve, toaletnih potrebščin, pripomočkov (npr. nahrbtnik, plastenka za vodo...), ki jih bo otrok potreboval. Na seznamu naj bo tudi postavka o najljubši igrači oz. knjigi, ki otroku omogoča čustveno oporo in vez z domom.

Strokovni delavci vrtca morajo biti v času pred izvedbo vrtca v naravi na voljo staršem tudi za individualne pogovore, zaradi morebitne stiske staršev pred ločitvijo od otrok, in zaradi posredovanja dodatnih informacij o otrokovih posebnostih in navadah, ki jih ne želijo izpostavljati na skupnih srečanjih.

V času izvajanja Vrtca v naravi so staršem omogočene vsakodnevne povratne informacije o dogajanju in počutju njihovega otroka, tako kot so se predhodno dogovorili (npr. po elektronski pošti, objava na spletni strani vrtca, ura, ob kateri lahko starši telefonirajo...). Starši imajo pravico, da obišejo svojega otroka, vendar jih morajo strokovni delavci predhodno opozoriti na morebitne posledice, ki jih obisk lahko sproži (npr. jok, stiska oz. občutek prikrajšanosti drugih otrok, otrokova odločitev, da gre domov...).

Po izvedbi Vrtca v naravi morajo strokovni delavci staršem podati povratno informacijo o izvedbi tega programa (npr. posebno srečanje, plakati, fotografije, videoposnetki...).

DIDAKTIČNA PRIPOROČILA ZA IZVEDBO VRTCA V NARAVI

Program Vrtca v naravi vsebuje vse elemente Kurikula za vrtce. Rutinske in načrtovane dejavnosti ter spontana igra se morajo med seboj smiselno prepletati in prožno prilagajati.

Rutinske dejavnosti

Med rutinske dejavnosti, ki so sestavni del Vrtca v naravi sodijo: hranjenje, oblačenje/slačenje, obuvanje/sezuvanje, skrb za osebno higieno, počitek, spanje in dejavnosti med prehodi. Priporočljivo je, da potekajo rutinske dejavnosti podobno kot v vrtcu, hkrati pa jih je potrebno smiselno prilagajati izvedbi programa (npr. časovni zamik kosila zaradi izleta...). Pri izvajanju rutinskih dejavnosti morajo odrasli spoštovati zasebnost in posebnosti vsakega otroka.

V času izvajanja Vrtca v naravi mora hranjenje potekati umirjeno, brez nepotrebnega čakanja. Otrok naj ne presenečajo s popolnoma drugačnimi jedilniki, kot so jih otroci vajeni v vrtcu. Pripravljajo naj obroke, ki so energetske in po sestavi prilagojeni predšolskim otrokom, občasno pa jim lahko ponudijo tudi kakšno krajevno specialiteto. Upoštevati je potrebno tudi določene navade družin (npr. vegetarijanska prehrana) in zdravstvene posebnosti posameznih otrok (diete).

Ker otroci v Vrtcu v naravi preživljajo več časa na prostem in so gibalno bolj aktivni kot v vrtcu, jim je potrebno zagotoviti tudi dopoldansko in popoldansko malico. Sestavni del obrokov je tudi večerja, ki pa ne sme biti prepozna.

Otroci morajo imeti ves čas na razpolago dovolj pijače (npr. voda, nesladkan čaj ...).

Pri izvajanju raznolikih dejavnosti preko celega dne morajo izvajalci ozaveščeno menjavati aktivne in umirjene dejavnosti. Dovolj časa morajo namenjati tudi krajšim počitkom otrok, ki se lahko izvaja na različne načine.

Nočnemu počitku mora biti namenjeno dovolj časa. Vsak otrok mora imeti svoje ležišče, v katerem se bo počutil varno (npr. premislek o tem, kdo bo spal na višjem pogradu). Pot do stranišča naj bo ponoči ustrezno osvetljena. Med nočnim počitkom mora biti zagotovljena bližina strokovnega delavca vrtca.

Prehod v spanje in prehod v prebujanje morata potekata postopno in umirjeno.

Pri oblačenju, obuvanju, pospravljanju, postiljanju, osebni negi, ipd. strokovni delavci spodbujajo in pomagajo otrokom.

Strokovni delavci poskrbijo tudi za zaščito pred klopi in soncem (npr. pregledovanje, uporaba neškodljivih repelentov, umik v senco, uporaba pokrivala, uporaba kreme za sončenje...).

Strokovni delavci se ves čas izvajanja programa trudijo, da ne vrednotijo samostojnosti otrok pri negi in skrbi zase, da jih pri tem ne primerjajo, da razumejo morebitne težave in njihova ravnanja ter jih po potrebi zaščitijo.

Načrtovane /vodene dejavnosti

Program Vrtca v naravi zajema tudi različne načrtovane dejavnosti iz vseh področij dejavnosti *Kurikula za vrtce* (gibanje, narava, jezik, družba, umetnost in matematika), kot tudi medpodročne teme *Kurikula za vrtce* (ekologija, promet, zdravje...).

Strokovni delavci vrtca v sodelovanju z usposobljenimi zunanjimi sodelavci skupaj pripravijo, uskladijo in zapišejo okvirni program za vse dni izvajanja programa Vrtca v naravi. Pri načrtovanju so osredotočeni na otroke, hkrati pa izkoristijo svoje strokovne zmožnosti (npr. močna področja) ter krajevne in kulturne posebnosti okolja, kjer se bo program izvajal.

Bivanje otrok v naravi je tesno povezano z naravnim okoljem, zato sta običajno v ospredju področji dejavnosti narava in gibanje (npr. izlet na bližnji hrib, obisk kmetije, orientacijski pohod, učenje plavanja, ipd.). Vsaka dejavnost za otroka predstavlja smiselno celoto, v katerih lahko uresničuje različne cilje, zato se pri načrtovanju dejavnosti lahko smiselno vključujejo tudi ostala področja dejavnosti *Kurikula za vrtce*.

Pri izvajanju načrtovanih dejavnosti so odrasli pozorni na dolžino in zahtevnost dejavnosti. Paziti morajo, da otrok fizično in psihično ne preobremenjujejo (npr. da za celodnevni izlet sledi še nočni pohod s svetilkami, ipd.).

Odrasli vstopajo v številne interakcije z otroki preko celega dne, zato je še posebej pomembno, da prisluhnejo vprašanju otrok in se odzivajo nanje.

Bivanje v naravi omogoča strokovnim delavcem, da otroke opazujejo in spoznavajo v drugačnih okoliščinah. Podpirajo jih pri soočanju z različnimi izzivi in soočanju samih s seboj (npr.: daljša hoja z nahrbtnikom).

Odrasli se zavedajo, predvidijo in preprečujejo nevarnosti, ki jih lahko prinaša bivanje in dejavnosti v Vrtcu v naravi.

V času izvajanja programa izvajalci skupaj dnevno reflektirajo dogajanje in ga po potrebi prilagajajo oz. spreminjajo.

Po zaključku Vrtca v naravi program in izvedbo v celoti reflektirajo, evalvirajo ter oblikujejo povratno informacijo za starše, vodstvene delavce in sodelavce. Zaželeno je, da v te dejavnosti vključujejo tudi otroke. Pri tem lahko s pridom uporabijo različna IK sredstva (npr. fotoaparati, kamere, internetnet...).

Spontana igra

»Novo« okolje spodbuja predšolske otroke k raziskovanju in preizkušanju. Sproščen in lažje dostopen stik z naravo jih vabi k svobodni, odprti in notranje motivirani igri, v kateri razvojno najprimerneje smiselno prepletajo in povezujejo različna področja kurikula⁵. Pri igri otrok sam odreja kaj in kako, odloča o partnerjih in rešuje probleme, istočasno pa se spontano uči, komunicira z drugimi otroki, ljudmi in tudi s samim seboj.

Pomemben kontekst otroške igre predstavljajo različne situacije, naravna didaktična sredstva (npr. kamenje, palice, plodovi...) ter srečanja z ljudmi, živali, rastlinami, z večernim nebom.

V lepem vremenu pri igri običajno izstopajo gibalne aktivnosti (npr. igre z žogo, plezanje, tek, hoja, plavanje, guganje...).

V slabšem vremenu, ki onemogoča daljše bivanje na prostem, zaživijo v prostorih doma različne družabne igre, likovne dejavnosti, poslušanje in ogled knjig, igre z vlogami, ipd.

Ves čas izvajanja Vrtca v naravi odrasli zagotavljajo otrokom dovolj priložnosti za spontano igro. Trudijo se, da otrokom nudijo dovolj časa, prostora in miru za igro otrok med seboj, kot tudi otroka samega s sabo. Odrasli naj spontano igro otrok opazujejo in naj je ne skušajo pretirano usmerjati z nenehnimi navodili in poskusi spreminjanja.

Ves čas pa morajo otrokom zagotavljati potrebno fizično in psihično podporo ter varnost.

---

⁵ Glej Kurikulum za vrtce, str. 19 - 20.